

Tres a la carretera

NARRATIVA

Maria de la Pau Janer, *Ets la meva vida, ets la meva mort*.
Columna Edicions.
Barcelona, 2001.

Falten pocs minuts per a les set del matí. Un home surt de l'hospital de Bellvitge arrossegant una cadira de rodes on, immòbil, hi ha el seu fill. A la porta l'espera un taxi que el durà fins a Madrid. No pas per autopista sinó per carreteres secundàries, tal com ha ordenat expressament el client. Durant el trajecte coneixerem les vides dels dos homes i les circumstàncies amb què l'atzar ha fet que coincidissin en l'escena inicial del llibre a les portes de l'hospital. Són dues vides ben diferents. Per una banda Martí, el taxista, casat amb una dona trista i grisa i amb una filla invident. Per l'altra Albert, propietari d'una pròspera cadena de perruqueries, divorciat i amb un fill -el tercer ocupant del vehicle- a punt de complir 18 anys que acaba de passar a Barcelona uns dies de vacances al costat de son pare.

Quina desgràcia li ha passat al noi? A què obeeix el desplaçament fins a Madrid? Per quina raó el pare defuig les autopistes? Aquestes preguntes són el canemàs d'intriga que Maria de la Pau Janer va descabdellant al llarg d'*Ets la*

meva vida, ets la meva mort, la seva darrera novel·la. Una obra que, m'apresso a dir-ho, té tots els números de convertir-se (com ja és habitual en l'autora) en un èxit de vendes; de fet ja ho va ser a la diada de Sant Jordi, tal com va passar, ara fa dos anys, amb la seva novel·la anterior *Lola*.

UNA AUTORA AMBICIOSA

Arran de l'aparició de *Lola*, premi Ramon Llull 1999, recordo haver comentat en aquestes mateixes pàgines que Maria de la Pau Janer ens havia ofert la seva obra més madura i que calia esperar en produccions posteriors una continuïtat en la línia oberta per aquesta obra. Dos anys després, quan tot just acabo de llegir la darrera pàgina d'*Ets la meva vida, ets la meva mort* la impressió que tinc és que l'autora no ha superat la prometedora fita de la novel·la anterior.

Llibre a llibre Maria de la Pau Janer va construint una obra en què, per damunt d'altres virtuts també remarcables, destaca l'ambició amb què enfoca els seus projectes literaris. Una virtut d'arrencada a què, dissortadament, no sempre acompanya en la mateixa proporció l'encert en el resultat final. A *Ets la meva vida, ets la meva mort* Janer s'ha proposat escriure una història sobre el paper que l'atzar juga en les

JOAN JOSEP ISERN

Maria de la Pau Janer ha escrit una mena de 'road movie'

vides de les persones. Res a dir per aquesta banda. Ben mirat, tota l'obra d'un crac indiscutible com el senyor Paul Auster gira al voltant d'aquest tema i ningú no fa cap escarafall.

El problema és, però, quan es confon la intensitat amb l'extensió, la melodia amb el xivarri, la selecció amb l'acumulació. Quan dels personatges se'n destaca l'anecdòtic i no s'aprofundeix en els motius de fons que l'inspiren. Quan la llússor exterior no està prou assentada en una base argumental equilibrada. Per entendre'ns, Maria de la Pau Janer és capaç de posar en la mateixa novel·la una escena bellíssima com la que tanca l'últim capítol

al costat d'una altra tan patètica com la sessió de sexe solitari en el capítol segon feta per una dona... mentre frega els graons d'una escala de veïns.

'HORROR VACUI'

A *Ets la meva vida, ets la meva mort* Janer torna a utilitzar el recurs d'emparentar dues històries diferents fent avançar paral·lelament en alguns moments la història familiar del taxista amb la del seu passatger. Un recurs que, al meu parer, feia més nosa que servei a *Orient, Occident* però que aquí li funciona molt millor.

Tanmateix, on em sembla que *Ets la meva vida, ets la meva mort* mostra el seu costat més

feble és per la banda de l'excessiva retòrica que acullen les seves pàgines. Es diria que l'estil Janer es caracteritza per una espècie d'*horror vacui* que empeny l'autora a no deixar cap gest per descriure, cap detall sense explicar, cap escena sense la seva corresponent digressió, cap sentiment sense metàfora.

A mig camí entre la dèria de *fer-ho bonic* i de demostrar que controla tots els fils del relat, Maria de la Pau Janer prescindeix d'un recurs literari tan eficaç com és l'el·lípsi. Talment com si desconfiés que els seus lectors siguin capaços de posar de la seva part tot aquell material que l'autora no els dona prou mastegat. Així assistim a una trobada de dos enamorats a la plaça del Pi amb un prolegòmen *ambiental* de mitja pàgina; la pols que hi ha en un vidre del taxi necessita 8 línies de text per justificar la seva presència; un sopar d'amics requereix una pàgina d'explicació sobre el repartiment de la gent en grups segons les afinitats; les olors d'unes bates desencadenen pàgina i mitja de retòrica sobre el poder d'evocació dels aromes, i un racó fosc i poc ventilat d'una escala es despatxa amb un primer apartat descriptiu de les queixes dels veïns, un altre en què es detallen els efectes de la humitat i quatre línies de cloenda dedicades a les bombolles que tots aquests transcendents desastres generen en la pintura de la paret.

Erotisme per llegir amb dues mans

NARRATIVA

Eduard Company, *Espècies protegides*. Littera Books.
Barcelona, 2000.

No sé si els passa a d'altres lectors, però jo cada cop m'esforço més per no caure en la temptació de llegir les contraportades dels llibres de narrativa. Massa sovint ens trobem davant de sinòpsis on es glossen les meravelles del *producte*: que si tenim entre les mans una obra mestra, que si la novel·la ha captivat la crítica i els lectors d'arreu del món, que si la història que s'explica és d'una qualitat corpenedora... D'acord que això és un mercat i que la prioritat és vendre, però aquesta tendència a oblidar la subtils fa que de vegades tingui la sensació d'estar llegint etiquetes de cava gran reserva. O, triant l'opció del got mig ple, m'alegro de viure en un món amb una abundància tan desmesurada de genis literaris.

Però d'*Espècies protegides* vaig llegir-ne la contraportada. Su-

poso que la causa del moment de debilitat va ser que, tot i haver llegit gènere eròtic, aquesta era la primera vegada que n'havia de fer una crítica i necessitava algunes pistes per començar. El que no m'esperava era trobar (en comptes del festival d'elogis habitual) una frase tan impagable com aquesta: "Si s'ha dit del gènere eròtic que és literatura per llegir amb una sola mà, *Espècies protegides* és un llibre per llegir tenallant-lo entre les dents, perquè amb una sola mà no n'hi ha prou quan la calor ofega tant i tant".

Genial. ¿I per què no llegir-lo més comodament, arrepenjant-lo en un faristol? El mètode de tenallar-lo entre les dents em sembla una mica bèstia, però sempre ens hi podem posar unes fundes d'acer per no acabar prenent mal. Encara que, si l'escalfament que provoca la lectura d'aquest llibre és tan i tan pujat de to, un faristol amb un petit ventilador encastat seria la solució més assenyada.

Nathaniel Hawthorne va escriure a *La lletra escarlata*: "És remarcable que persones que

especulen amb la màxima audàcia sovint s'adaptin amb la més perfecta mansuetud a les regulacions externes de la societat. Amb el pensament en tenen prou, i no els cal que aquest qualli en la carn i la sang de l'acció". En canvi, els homes i les dones d'*Espècies protegides* no en tenen prou amb el pensament i han decidit qual·lar-lo en la carn i la sang i altres fluids corporals que provoca l'acció. Han decidit passar del "no" (o com a màxim del "i si...?") al "sí" més anhelant i sensual.

HISTÒRIES AMB EROTISME

Però, malgrat la confusió a què pugui conduir la brillant frase de la contraportada, som davant de contes en què hi ha erotisme més que no pas contes eròtics en si. I d'un erotisme allunyadíssim de la pornografia mecànica que pot suggerir la imatge de tenallar un llibre entre les dents. La prioritat d'Eduard Company és explicar una història que sigui més que un revestiment per entaforar-hi sexe a dojo.

Una història que es llegeixi perquè t'està narrant alguna cosa a part d'escenes d'enllitament.

Company juga en els seus contes amb l'atzar i l'element sorpresa final, utilitza la tècnica narrativa de mantenir la tensió fins que el desenllaç et dona la clau del comportament imprevisible i luxuriós dels protagonistes. En aquest sentit recorden la tradició anglosaxona representada, per exemple, per Roald Dahl i Saki. Però, esclar, salvant, com a mínim, les distàncies de gènere.

O, si busquem més a prop, el perquè de la manera de fer arauxada i sorprenent que tenen els personatges d'aquests contes podria trobar-se en els reportatges de la secció de societat que Company va fer en aquest mateix diari i a d'altres publicacions, secció on sovintegen les històries de caràcter bastant dur on la part fosca i inesperada del gènere humà esdevé notícia. O en el reportatge novel·lat *Núria Cadenas. Memòries de presó, 1988-1992*, una crítica del sistema penitenciari

espanyol que no reeduca sinó que castiga.

Aquests contes eròtics representen un canvi de registre respecte a una novel·la anterior d'aquest autor titulada *Sense retorn* (guanyadora del premi Fiter i Rossell del 1996 concedit pel govern d'Andorra), una narració claustrofòbica sobre la fugida de dos joves perseguits per un policia i que no es troben a si mateixos ni entre ells.

A *Espècies protegides* hi ha també (com en els reportatges de societat) situacions dures, imprevisibles i fins i tot malaltisses, però el que preval és la vitalitat del sexe i l'erotisme, les ganes de deixar-se emportar per l'èxtasi dels sentits com una via per alliberar-se de la part menys benèvola de l'existència.

Per llegir aquest recull de contes no calen ni faristols amb ventilador ni fundes d'acer per poder tenallar-lo entre les dents. Es pot llegir fins i tot agafant-lo amb les dues mans. Són relats que exciten però sobretot inspiren, que estimulen la imaginació més que encendre el cos. Després, un cop tancat el llibre, pots fer el que vulguis amb una, dues, quatre o més mans.